TÜRKİYE YÜZEY ARAŞTIRMALARI WEBİNARLARI
I-II-III

Batı Anadolu
Orta Anadolu ve Karadeniz
Doğu - Güneydoğu Anadolu ve Doğu Akdeniz

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

Bursa - 2020

Bursa Uludağ Üniversitesi Yayınları

Türkiye Yüzey Araştırmaları Webinarları
Batı Anadolu
Orta Anadolu ve Karadeniz
Doğu-Güneydoğu Anadolu ve Doğu Akdeniz

Yayına Hazırlayanlar:

Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN
Fikret ALKAN
Murat BAŞLAR
Doç. Dr. Erkan FİDAN
Dr. Serkan GÜNDÜZ
Dr. Mehmet Ali YILMAZ
Araş. Gör. Hazal ÇITAKOĞLU
Araş. Gör. Serap ALA ÇELİK
Araş. Gör. Buğra KURU

Grafik:
Hatice ŞAHİN

Bursa - 2020

ISBN:978-605-68649-1-9

Yazıların bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

DÜZENLEYENLER

- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
- Bursa Uludağ Üniversitesi, Arkeoloji Araştırmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (ARAM)
- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
- Uşak Üniversitesi
- Arkeologlar Derneği Bursa Şubesi
- Arkeolojihaber

BİLİM KURULU

- Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN, *Bursa Uludağ Üniversitesi (Başkan)*
- Prof. Dr. Felix PIRSON, *Deutsches Archäologisches Instiut - İstanbul*
- Prof. Dr. Rainer M CZICHON, *Uşak Üniversitesi*
- Prof. Dr. Ralf Heinrich BECKS, *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi*
- Prof. Dr. Klara KUZMOVA, *Trnava Üniversitesi, Slovakya*
- Prof. Dr. Philppo Battistoni BATTISTONI, *Pisa Üniversitesi, İtalya*
- Prof. Dr. Werner JOBST, *Avusturya Bilimler Akademisi, Avusturya*
- Doç. Dr. Erkan FİDAN, *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali YILMAZ, *Uşak Üniversitesi*
- Dr. Öğr. Üyesi Serkan GÜNDÜZ, *Bursa Uludağ Üniversitesi*
- Dr. Philip BES, *DAI-TransPergMicro/Independent Researcher*
- Bernhard LUDWIG, *Deutsches Archäologisches Instiut - İstanbul*
- Xun YANG, *Freie Universität Berlin*

ONLINE YAYIN KURULU

- Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN, BUÜ Arkeoloji Bölümü ve Arkeologlar Derneği Bursa Şubesi Başkanı
- Murat BAŞLAR, Arkeolojihaber Editörü
- Doç. Dr. Erkan FİDAN, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi
- Dr. Serkan GÜNDÜZ, BUÜ Arkeoloji Araştırmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü
- Dr. Mehmet Ali YILMAZ, Uşak Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi
- Araş. Gör. Hazal ÇITAKOĞLU, BUÜ Arkeoloji Bölümü
- Araş. Gör. Serap ALA ÇELİK, BUÜ Arkeoloji Bölümü
- Araş. Gör. Buğra KURU, BUÜ Arkeoloji Bölümü
- Fikret ALKAN, Arkeolog, Arkeolojihaber Blog Yazarı

Sunuş

Bursa Uludağ Üniversitesi, Arkeoloji Araştırmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Arkeologlar Derneği Bursa Şubesi ve Arkeoloji-Haber iş birliği ile düzenlenen ve 3 bölüm şeklinde organize edilen "Türkiye Yüzey Araştırmaları Webinarı"nda Bakanlığımız izinleriyle gerçekleştirilen çalışmalar, bilim insanları ve ilgilerle paylaşılmıştır.

Dünyayı etkisi altına alan çağın salgını, ülkemizde de etkisini göstermiş, olağan şekilde yapılan birçok etkinlik, internet ortamında gerçekleştirilmiştir. Anadolu'da tespit edilen; Paleolitik Çağlardan günümüze kadar iskân görmüş birçok arkeolojik yerleşim yerinde, Bakanlığımız izinleriyle gerçekleştirilen kazı ve yüzey araştırmalarından ele geçen buluntular, müzelerimizde ziyaretçilerin beğenisine sunulmuş, elde edilen bilimsel bulgular ise düzenlenen webinarlar ile hem bilim insanlarına hem de konuyla ilgili birçok izleyiciye ulaşmış ve bu çevrim içi konferanslar, büyük ilgi görmüştür.

Bu ve benzeri etkinlikler, Bakanlığımızca önemsenmekte ve desteklenmektedir. Bu etkinlikler vesilesiyle hem uzmanlar hem de ilgililer, birbirlerinden ve çalışmalardan haberdar olmuş, görüş ve öneriler de birinci elden muhataplarına ulaştırılmıştır.

Nitekim arkeolojinin bilinmesi, toplumsal hale getirilmesi, farkındalığının arttırılması, yaptığımız işlerin görünür olması, en önemli hedefimizdir.

2020 yılında, salgının devam etmesine rağmen alınan önlemler ve ekiplerin özverili çalışmalarıyla 118 Kararnameli Türk Kazısı, 21 Bakanlar Kurulu Kararlı Yabancı Kazı, 44 Müze Kazısı, 5 sualtı kazısı gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra 65 Türk Yüzey Araştırması, 3 yabancı yüzey araştırması, 3 sualtı araştırması gerçekleştirilmiş, ayrıca müze müdürlüklerince 138 kurtarma kazısı, 38 temizlik çalışması, 50 sondaj kazısı, 12 kamu yatırım alanları kazısı, 11 tescilsiz alanlardaki sondaj ve jeofizik çalışması ve 6 jeofizik –jeoradar çalışmasıyla yıl boyu toplamda 502 adet faaliyet gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmalarla geçmişin izini taşıyan 6 binden fazla eser, gün ışığına çıkartılmış ve bu faaliyetlere 40 milyon liradan fazla ödenek aktarılmıştır.

2021 yılı itibariyle 12 aylık kazı sayımız 127'ye yükseltilmiştir. Ülkemizdeki arkeolojik kazı ve yüzey araştırması çalışmalarının sayısı artırılarak birçok alanda yapılacak çalışmalarla bilim dünyasına yeni bulgu ve bilgiler ışığında katkı sağlanacağı şüphesizdir.

Mezkûr kazı ve yüzey araştırmalarına ilişkin sonuçların Bakanlığımızca ulusal ve uluslararası mecralarda tanıtılması son derece önemsemektedir. Bu tür etkinliklerin gerçekleştirilmesinde her zaman işbirliği içinde olacağımız taahhüdüyle üniversitelerimiz ve Arkeolojihaber iş birliğiyle düzenlenen webinarlarda emeği geçenlere teşekkür ederiz.

Yahya COŞKUN
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
Genel Müdür Yardımcısı

Önsöz

Bursa Uludağ Üniversitesi, Arkeoloji Araştırmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Arkeologlar Derneği Bursa Şubesi ve arkeolojihaber işbirliği ve Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün himayesinde düzenlediğimiz "Türkiye Yüzey Araştırmaları Webinarı" başlıklı online toplantılar üç bölümde organize edilmiş, gruplar ülkemizdeki coğrafi bölgelere göre belirlenmiştir. Böylece yüzey araştırma başkanları 2019-2020 yılları arasında gerçekleştirdikleri arazi çalışmalarını meslektaşları ve ilgililer ile paylaşma fırsatı elde etmişlerdir.

18-20 Aralık 2020 tarihleri arasında düzenlediğimiz "Batı Anadolu Yüzey Araştırmaları" başlıklı ilk webinarda, Türkiye'nin batısında, Trakya, Bithynia, Mysia, İonya, Karia gibi birbirinden çok farklı coğrafi bölgelerde yapılan yüzey araştırmalarında elde edilen veriler tanıtılmıştır. Webinar, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdür Yardımcımız Sayın M Yahya Coşkun'un açılış konuşmasını takiben ülkemizin yetiştirdiği duayen prehistoryacılarımızdan Sayın Prof. Dr. Mehmet Özdoğan'ın açılış konferansı ile başlamış, sonrasında uzmanlık alanlarının önde gelen isimlerinden Prof. Dr. Harun Taşkıran, Prof. Dr. Tuba Ökse ve Prof. Dr. Adnan Diler'in katıldıkları açılış oturumu ile devam etmiştir. İlk oturuma, arkeolojinin farklı uzmanlık alanlarında yüzey araştırması yapmış, çalışmaları ile ülkemizde olduğu kadar uluslararası alanda da kendilerini tanıtmış bilim insanlarımız davet edilmiştir. Kronolojik devirlere göre söz alan uzmanlar farklı uzmanlık alanlarında sürdürülen yüzey araştırmalarında teknik farklılıkları ve olası sorunları mercek altına almışlardır.

05-07 Şubat 2021 tarihleri arasında düzenlediğimiz ikinci webinarın başlığı "Orta Anadolu – Karadeniz" olmuş, bu bölümde genel hatları ile Paphlagonia, Pontus, Galatia ve Kapadokya bölgelerindeki yüzey araştırmaları takdim edilmiştir. İkinci webinarın açılış oturumunun konusu "Yüzey Araştırmalarında Etik ve Bilim" olmuştur. Sayın M Yahya Coşkun'un açılış konuşmasından sonra Prof. Dr. Tunç Sipahi, Prof. Dr. Rainer M Czichon ve Prof. Dr. Nevzat Çevik yine kronolojik sıraya göre konu hakkındaki görüşlerini paylaşma fırsatı bulmuşlardır.

Serinin son bölümü 05-07 Mart 2021 tarihleri arasında "Doğu -Güneydoğu Anadolu ve Doğu Akdeniz" başlığı ile düzenlenmiştir. Sayın M Yahya Coşkun'un açılış konuşmasından sonra Prof. Dr. Necmi Karul, Prof. Dr. Gürcan Polat, Prof. Dr. Kutalmış Gökay ve Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele Dairesi Başkanı Zeynep Boz'un konuşmacı olarak yer aldığı "Kültür Varlıklarının Tahribatı ve Alınması Gereken Önlemler" başlıklı açılış oturumuna geçilmiştir.

Genellikle kendi kapsamında değerlendirilen yüzey araştırmaları komşu bölgelerden bağımsız ele alınmaktadır. Biz, başlatmış olduğumuz webinarlar serisi ile bölgeler arasındaki etkileşimi ve iletişimi uzmanları ve meraklılarıyla buluşturmayı ve bir tartışma ortamı yaratmayı arzuladık. Açılış oturumları ile de yüzey araştırmalarında yaşanan sorunları uzmanları ile masaya yatırıp tartışmayı amaçladık.

Türkiye'nin değişik bölgelerinde yüzey araştırması yapan bilim insanlarımız, webinarlar serisi çağrımıza olumlu yanıt vererek, kendi çalışmaları ile ilgili bilgi ve deneyimlerini bizlerle paylaşmışlardır. Oturumlar özellikle bölgesel olarak planlanmış, değerlendirmeler önce lokal, daha sonra da bölgeler arasında yapılmıştır.

Webinar bildiri özetleri kitabımızda, bildiriler, webinar serisi veya bölgesel olarak dizilmiştir.

Sunumların online olması ve bizim böylesi kapsamlı bir organizasyonu ilk defa yapıyor olmamız, olası aksaklıkları minimalize etme konusunda, oturumları yönetecek moderatörlerin, alışılmışın aksine, organize ekibimiz arasından seçilmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu durum serinin sonraki bölümlerinde düzeltilmiş ve oturum yöneticileri bildiri sahipleri arasından seçilmiştir.

Covid-19 salgınının bizleri evlerimize hapsettiği günlerde, sundukları birbirinden değerli ve önemli bildiriler ile bilgilerini bizlerle paylaşan meslektaşlarımıza sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Webinarın her aşamasında aramızda yer alan ve bizlere destekte bulunan Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesinden Doç. Dr. Erkan Fidan'a, Uşak Üniversitesi'nden Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali Yılmaz'a, Bursa Uludağ Üniversitesi Arkeoloji Araştırmaları Merkezi Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Serkan Gündüz'e, Arkeoloji Bölümü Araştırma Görevlileri Hazal Çıtakoğlu, Serap Ala Çelik ve Buğra Kuru'ya, arkeolojihaber'den Sayın Murat Başlar'a, Arkeolog Fikret Alkan ve teknik masada Sayın Fatih Talı'ya bir defa daha gönülden teşekkür etmek istiyorum Onlar olmadan böylesine geniş kapsamlı bir organizasyonu hayal bile edemezdik.

Kültür ve Turizm Bakanlığı adına her üç açılış konuşmasını yaparak webinarlar serimize destekte bulunan Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdür Yardımcımız Sayın M Yahya Coşkun'a şükranlarımızı sunmak isteriz.

Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN
Webinar Bilim Kurulu Başkanı

Türkiye Yüzey Araştırmaları Webinarı II

Orta Anadolu ve Karadeniz 05-06-07 Mart 2021

Çevrimiçi Program

Orta Anadolu-Karadeniz Yüzey Araştırmaları Webinarı

Program

05 Şubat Cuma

21.00 Açılış Konuşmaları
21.15 Açılış Oturumu
Moderatör: Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN
Konuşmacılar:
Prof. Dr. Tunç SİPAHİ
Prof. Dr. Rainer M CZICHON
Prof. Dr. Nevzat ÇEVİK

06 Şubat Cumartesi

I.Oturum
Moderatör: Atakan AKÇAY
13.00 - 13.20 2008-2020 Yüzey Araştırmaları Işığında "Tarihi ve Kültürel Varlıklarıyla Bayburt" *Haldun ÖZKAN*
13.20 - 13.40 2019 Yılı Artvin İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması Bağlamında Artvin'in Taşınmaz Kültür Varlıklarına Genel Bir Bakış *Osman AYTEKİN*
13.40 - 14.00 Trabzon İli Yüzey Araştırması Projesi 2019 Yılı Çalışmaları: Maçka ve Düzköy İlçeleri *Hülya ÇALIŞKAN AKGÜL*
14.00 - 14.20 Soru-Cevap

II.Oturum
Moderatör: Haldun ÖZKAN
15.00 - 15.20 Giresun İli ve İlçeleri ile Giresun Adası Arkeolojik Yüzey Araştırmaları 2019-2020 *Salih KAYMAKÇI*
15.20 - 15.40 Ordu İli Melet Irmağı Havzası Yüzey Araştırmaları *Atakan AKÇAY*
15.40 - 16.00 Samsun Bölgesi Kıyı Kesiminde 2019 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması *Atila TÜRKER*
16.00 - 16.20 Samsun İli Vezirköprü İlçesi Neoklaudiopolis Antik Kenti ve Territoryumu 2019 Yılı Yüzey Araştırması *Akın TEMÜR*
16.20 - 16.40 Soru-Cevap

III.Oturum
Moderatör: Atila TÜRKER
17.00 - 17.20 2019 Yılı Sivas İli ve İlçelerinde Pliyosen ve Pleistosen Dönem Yüzey Araştırması *Ayşen AÇIKKOL YILDIRIM*
17.20 - 17.40 2019 Yılı Kuzey Tokat Tarih Öncesi Çağlar Arkeolojik Araştırması *Sinan ÜNLÜSOY - Ulf D. SCHOOP - N. Pınar ÖZGÜNER GÜLHAN - Berkay DİNÇER*
17.40 - 18.00 Komana Yüzey Araştırmaları: Orta Bizans Kırsal Yerleşimlerinin Tanımlanmasında Yüzey Dağılım Verisinin Katkısı *Mustafa N. TATBUL - Burcu ERCİYAS*
18.00 - 18.20 2019 Yılı Tokat İli Pazar ve Artova İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırması *Şengül Dilek FUL*
18.20 - 18.40 Soru-Cevap

IV.Oturum
Moderatör: Burcu ERCİYAS
20.00 - 20.20 Ankara İli Miyosen ve Pleistosen Dönem Yüzey Araştırması Bulguları *Mehmet SAĞIR*
20.20 - 20.40 Çorum Tarihöncesi Dönem Yüzey Araştırmaları-İlk Sezon Sonuçları *Ozan ÖZBUDAK*
20.40 - 21.00 Hitit İmparatorluğu'nun Batı Sınırının İzinde: Polatlı Peyzaj Arkeolojisi ve Yüzey Araştırması Projesi *Müge DURUSU TANRIÖVER*
21.00 - 21.20 Çorum İli ve İlçelerinde, Orta Karadeniz'de Anadolu Selçuklu Dönemi Yapıları 2017-2019-2020 Yılı Çalışmaları *Mustafa Kemal ŞAHİN*
21.20 - 21-40 Soru-Cevap

07 Şubat Pazar

V.Oturum
Moderatör: Asuman BALDIRAN
13.00 - 13.20 Bartın İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması (BİYA) *Fatma BAĞDATLI ÇAM*
13.20 - 13.40 Karabük İli ve İlçeleri, Roma ve Bizans Dönemi *Yaşar Serkal YILDIRIM*
13.40 - 14.00 Karabük İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması *Lütfiye GÖKTAŞ KAYA*
14.00 - 14.20 Soru-Cevap

VI.Oturum
Moderatör: Fatma BAĞDATLI ÇAM
15.00 - 15.20 2020 yılı Suğla Gölü Çevresi Prehistorik Dönem Yüzey Araştırması *Ramazan GÜNDÜZ*
15.20 - 15.40 Konya'nın Güneydoğu İlçelerin Tunç ve Demir Çağları Yerleşim Analizi - KEYAR Yüzey Araştırma Projesi *Çiğdem MANER*
15.40 - 16.00 Konya İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması *Asuman BALDIRAN*
16.00 - 16.20 Konya İli Karatay ve Altınekin İlçeleri Bozdağ Milli Parkı Doğu ve Kuzey Kesimi Yüzey Araştırması *İlker IŞIK*
16.20 - 16.40 Soru-Cevap

VII.Oturum
Moderatör: Fikri KULAKOĞLU
17.00 - 17.20 Aksaray İli Paleolitik Çağ Yüzey Araştırması (2015-2019) *İrfan Deniz YAMAN*
17.20 - 17.40 Eminler Höyük ve Karaman Ovası Yüzey Araştırmaları *Yalçın KAMIŞ*
17.40 - 18.00 Niğde İli Dağlık Alan Yüzey Araştırması: 2019-2020 Yılları *Abdullah HACAR*
18.00 -18.20 Karaman İli ve Mersin İli Mut İlçesi Antik Dönem Yerleşimleri ve Yerleşim Düzenlemesi Arkeolojik Yüzey Araştırmaları 2019-2020 Çalışmaları *Ercan AŞKIN*
18.20 - 18.40 Soru-Cevap

VIII.Oturum

Moderatör: Mustafa ŞAHİN

20.00 - 20.20 Orta Anadolu Kayseri ve Kırıkkale Neojen Dönem Omurgalı Fosil Yatakları Yüzey Araştırması *Yarenkür ALKAN*

20.20 - 20.40 Kayseri İli ve İlçeleri Eski Ticaret Yolları ve Yerleşimlerinin Tespiti *Fikri KULAKOĞLU - Ryoichi KONTANI*

20.40 - 21.00 2019-2020 Yılı Nevşehir İli ve İlçeleri Demir-Roma Çağları Yüzey Araştırmalarının Orta Anadolu Arkeolojisine Katkıları *Handan YILDIZHAN*

21.00 - 21.20 Yozgat İli ve İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırması *Hacer SANCAKTAR*

21.20 - 21-40 Soru-Cevap

Kapanış oturumu

MUĞLA VE ÇANAKKALE İLLERİ YÜZEY ARAŞTIRMASI
İSMAİL ÖZER 136

ISPARTA İLİ YALVAÇ, GELENDOST VE ŞARKİKARAAĞAÇ İLÇELERİ ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI
MEHMET ÖZHANLI 139

ANTAKYA, ALTINÖZÜ, YAYLADAĞI: KUSEYR YAYLASI YÜZEY ARAŞTIRMASI 2018-2019 SON DÖNEM BULGULARI
HATİCE PAMİR - C. KARATAŞ YÜKSEL - A. HENRY - B. KOCAMAN SAKİN..... 141

ESKİŞEHİR İLİ SEYİTGAZİ VE HAN İLÇELERİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI
RAHŞAN TAMSÜ POLAT 143

KARS İLİ VE ÇEVRESİNDE YER ALAN ORTAÇAĞ ERMENİ KİLİSELERİ (ANİ HARİÇ) YÜZEY ARAŞTIRMASI 2019 YILI ÇALIŞMALARI
GÜNER SAĞIR 146

ANKARA İLİ MİYOSEN VE PLEİSTOSEN DÖNEM YÜZEY ARAŞTIRMASI BULGULARI
MEHMET SAĞIR - İSMAİL ÖZER - İSMAİL BAYKARA - SEÇİL SAĞIR - SERKAN ŞAHİN-SİBEL ÖNAL - AYŞEGÜL ÖZDEMİR - ECE EREN - BERKAY YAŞAR - BERNA GÖKÇEN ÖZER - ECE DEMİRELLİ - ECE SİNANOĞLU 150

YOZGAT İLİ VE İLÇELERİ ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 2017 – 2019 ÇALIŞMALARI
HACER SANCAKTAR - KUDRET SEZGİN - AYÇA DOKUZBOY 154

SAKARYA (SANGARİOS) YERLEŞİM TARİHİ VE ARKEOLOJİSİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI 2019
SEVGİ SARIKAYA 158

BURSA İLİ VE İLÇELERİ ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 2006-2019
MUSTAFA ŞAHİN 160

ÇORUM İLİ VE İLÇELERİNDE, "ORTA KARADENİZ'DE ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİ YAPILARI" 2017, 2019, 2020 YÜZEY ARAŞTIRMASI
MUSTAFA KEMAL ŞAHİN..... 162

MALATYA İLİ NEOJEN VE PLEİSTOSEN DÖNEM YÜZEY ARAŞTIRMASI
SERKAN ŞAHİN 165

Yozgat İli ve İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırması 2017 – 2019 Çalışmaları

Dr. Öğr. Üyesi Hacer SANCAKTAR, Yozgat Bozok Üniversitesi, hacer.sancaktar@bozok.edu.tr
Arş. Gör. Dr. Kudret SEZGİN, Hitit Üniversitesi, kudretsezgin@hitit.edu.tr
Arş. Gör. Dr. Ayça DOKUZBOY, Yozgat Bozok Üniversitesi, ayca.dokuzboy@bozok.edu.tr

Yozgat ili ve ilçeleri arkeolojik yüzey araştırması 2017 yılında başlatılmıştır. Araştırma kapsamında Yozgat ilinin Merkez, Yerköy, Şefaatli, Çayıralan, Kadışehri, Çekerek ve Aydıncık ilçelerinin tamamında, Sarıkaya ilçesinin ise bir bölümünde çalışmalar yürütülmüştür. Söz konusu araştırmada toplam 167 alanda arkeolojik belgeleme çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca bu çalışmalar sonucunda toplam 55 yeni yerleşim tescile önerilmiştir.

Prehistorik çağlardan itibaren iskân izlerine rastlanan Yozgat ili ve çevresi, arkeolojik açıdan çok araştırılmayan bölgelerden biridir. Bölgede 1920'li yıllardan bugüne kadar az da olsa devam eden yüzey araştırması ve kazı çalışmaları kentin arkeolojik açıdan önemini biraz da olsa kanıtlar niteliktedir. Söz konusu çalışmalarla bölgede Kalkolitik Dönem, Tunç Çağı, Demir Çağı, Hellenistik, Roma ve Bizans dönemlerine dair yerleşim izleri tespit edilmiştir.

2017-2019 yılları arasında tarafımızca yapılan güncel araştırmalarla bölgedeki en erkeniskân izlerinin Geç Neolitik Çağ sonu - Erken Kalkolitik Çağ başlarına kadar geriye gittiği tespit edilmiştir. Söz konusu döneme ait verilere etrafı yükseltilerle sınırlandırılmış Kümbet Ovası'nın kuzey ucunda, Çekerek Irmağı'nın İncesu Kanyonu'na girdiği noktanın üzerinde bulunan Rıdvan Kalesi Höyüğü'nde rastlanmıştır. Yaklaşık 120x100 m genişliğinde ve ortalama 15 m yüksekliğindeki höyüğün az malzeme veren yüzeyinde tamamen Demir Çağı'na ait seramikler görülürken, güneydoğu ucunda kayalığa yakın bir alanda gerçekleştirilen tarla genişletme faaliyeti, höyüğün olasılıkla alt tabakalarını yansıtan bir kesiti açığa çıkarmıştır. Bu kesit üzerinde el yapımı çanak çömlek parçaları, çok sayıda çakmaktaşı ve az sayıda obsidyen yontmataş buluntular belgelenmiştir. Kazankaya Köyü'nün 800 m güneydoğusunda, nehrin menderes yaptığı alanda bulunan höyük, doğusunda yüksek bir kaya kütlesi ile sınırlandırılmaktadır. Nehrin hemen karşısında MÖ 2. binyıl verileri sunan Sarıbaba Höyüğü görülürken, yaklaşık 5 km doğusunda yine nehrin kıyısındaki bir kayalık üzerinde İTÇ'ye tarihlenen Bazlambaç Höyüğü bulunmaktadır. Bölge, ayrıca Boğazköy-Eskiyapar-Şapinuva'dan Maşathöyük'e olası geçiş rotası üzerindedir.

Geç Neolitik Çağ sonu - Erken Kalkolitik Çağ'dan itibaren özellikle Erken Tunç Çağı'na tarihlenen höyük tipi yerleşimlerin sayısında yoğun bir artış olduğu anlaşılmaktadır. 3 yıllık çalışmalar kapsamında arkeolojik bulgular veren toplam 52 höyük tespit edilmiştir. Bu höyüklerin bazılarında Erken Tunç Çağı'nın yanı sıra Orta ve Geç Tunç malzemeleriyle beraber Koloni Çağı ve Hitit dönemi kaplarına da rastlanmıştır. Alişar (Ankuwa), Kuşaklı Höyük (Zippalanda) ve Tavium (Tawnia)gibi önemli merkezlerin lokalize edildiği Yozgat, Hitit İmparatorluğu'nun çekirdek bölgesinde yer alması açısından da oldukça önem arz eden bir bölgedir.

Höyüklerde ele geçen seramiklerden yola çıkarak sadece 3 höyükte yerleşimin Geç Kalkolitik dönemde başladığı sonucuna varılmıştır.41 höyükte Tunç Çağı'nın özellikle erken dönemlerine ait veriler gözlemlenirken 37 höyükte Demir Çağı materyaline rastlanmıştır. Hellenistik Dönem verileri 11 höyükte görülürken Roma döneminde bu sayı 14'e çıkmakta ve 8 höyükte ise Orta Çağ yerleşiminin devam ettiği anlaşılmaktadır. Tüm bu veriler höyüklerdeki kültürel devamlılığın önemli ölçüde takip edilebildiğini göstermektedir.

Höyükler dışında konumları referans alınarak yamaç, tepeüstü, kaya önü veya açık alan yerleşimleri şeklinde tanımlanan 70 merkez tespit edilmiştir. Yerleşimlerde saptanan arkeolojik materyaller yardımıyla 4 yerleşimde Kalkolitik Dönem, 10 yerleşimde ise özellikle Erken Tunç Çağı materyallerine rastlanmıştır. Bu durum bölgede prehistorik dönem yerleşim ağında höyükler dışında farklı alanların da yoğunluk gösterdiğini ortaya koymaktadır.18 yerleşimde Demir Çağı'nın Orta ve Geç evreleri takip edilirken Hellenistik Dönem'de bu sayı 13 yerleşime düşmüştür. Roma Dönemi'ne gelindiğinde 35 yerleşimle çok ciddi bir yoğunluk göze çarpmaktadır. Aynı yoğunluk 22 merkezde takip edilen Bizans Dönemi'nde de yaşanmaktadır.

Yozgat ili ve çevresinde, Geç Demir Çağı ve sonrasına ait yerleşim dokusunun en dikkat çekici unsurlarından biri stratejik noktalara yapılan kalelerdir. Yaklaşık 800 m ile 1950 m arasında değişen rakımlara sahip bu kalelerin en tipik özellikleri derin vadileri kontrol edebilecek düzeyde yüksek kayalıkların üzerine kurulmuş olmalarıdır. Ayrıca birkaç istisna dışında sarp kayalıklardan oluşan doğal savunmaya uygun olmaları da karakteristik özelliklerindendir. Bu kapsamda topografik konumları ve fiziki özellikleri bakımından doğrudan kale olarak tanımlanan yapıların yanı sıra stratejik noktalarda bulunan yerleşimlerin içerisinde, savunma amaçlı yapılardan oluşan toplam 13 merkez tespit edilmiştir. Bu savunma alanları, konumlandıkları topoğrafyaya bağlı olarak kontrol alanları ve genel yapıları bakımından birbirinden farklı alt gruplara ayrılmaktadır.

Kaleler genel olarak Yozgat'ın kuzeydoğusunda Çekerek Irmağı boyunca yoğunlaşmışlardır. Skylaks (Çekerek) ve Kappadoks (Deliceçay) ırmakları Pontos Bölgesi'nin güneybatı sınırı olarak kabul edilmektedir. Ayrıca Skylaks Irmağı Mithradates Krallığı ile Galatia arasındaki doğal bir sınır oluşturmaktadır."Pteria-Caesareia Mazaka ve Ankyra-Tavium-Euagina-Zela" gibi Antik Çağ açısından önemli yol güzergâhları üzerinde yer alan Yozgat, Antik Çağ'da Kappadokia ve Galatia Bölgesi sınırları içerisindedir.

Bölgedeki Hellenistik, Roma ve sonrası dönemlere dair araştırmalar oldukça kısıtlı sayıdadır. Özellikle Klasik dönemlere dair kazıların olmaması nedeniyle Hellenistik Dönem, Roma Dönemi ve Geç Antik Çağ yerleşim tipleri ve dokuları hakkında ciddi bir bilgi eksikliği bulunmaktadır. Araştırma kapsamında ortaya konan höyüklerde ve diğer yerleşimlerdeki Demir Çağı sonrası dönemlere aitiskân yoğunluğu bölgedeki Klasik dönemlere dair veriler sunmaktadır.

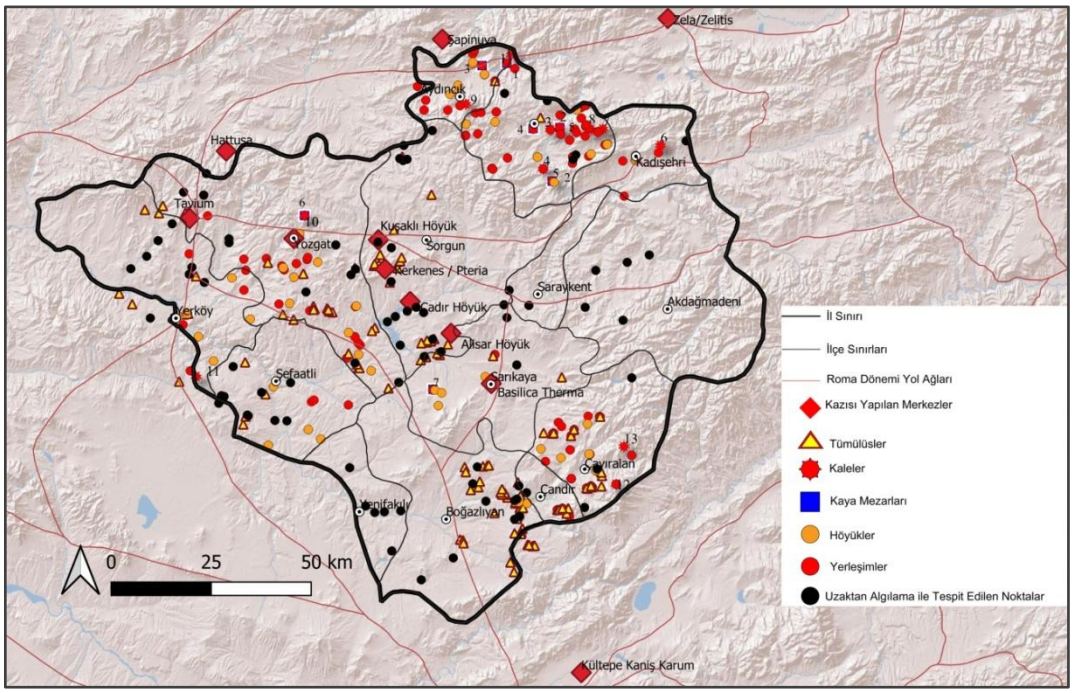
Bölgedeki yerleşim tipleri ve dokuları hakkında bilgi eksikliği ölü gömme gelenekleri, mezarların mimari yapıları, tipolojileri ve bölgesel yayılımları konusunda detaylı verilerin

eksikliğinin de ana sebeplerindendir.2017-2019 yılları arasında yapılan yüzey araştırmaları sonucunda bölgenin ölü gömme gelenekleri ve mezar tipolojileri konusunda da önemli veriler elde edilmiştir. Bu kapsamda, Çekerek, Aydıncık ve Yozgat Merkez ilçelerindeki altı merkezde kayalık alanlara yapılmış toplam 22 adet kaya mezarı belgelenmiştir.

Tespit edilen kaya mezarlarının haritalandırılması sonucunda Antik Çağ Pontos-Galatia sınırı hattındaki Yozgat Merkez ilçesi, Çekerek ve Aydıncık gibi bölgenin kuzey ilçelerinde yoğunlaştıkları anlaşılmıştır. Kappadokia Bölgesi sınırlarına giren güney ilçelerinde ise ölü gömme geleneklerinde tümülüs mezarların çok daha yaygın olduğu saptanmıştır.

Elde edilen sayısal veriler ışığında Yozgat bölgesinde tümülüs geleneğinin önemli bir yer tuttuğu ve kaya mezarlarından daha yaygın olarak kullanılmış oldukları görülmektedir. Bu sayısal verilerin dağılımına bakıldığında ise Yozgat'ın kuzeyi ile güneyi arasında ölü gömme gelenekleri açısından bir farklılık göze çarpmaktadır. Şefaatli, Boğazlıyan, Çandır ve Çayıralan gibi güney ilçelerinde genel olarak Tümülüsler yaygınlık göstermektedir. Sayıları 150'ye yaklaşan tümülüsler genel olarak vadilerin kıyılarındaki sırtlarda ve ovaların kıyılarındaki yüksek tepelerin üst noktalarında yer almaktadır.

Yukarıda özetlenen araştırmalar ve ulaşılan sonuçlar bölge arkeolojisi açısından eksik kalan dönemlerin aydınlatılmasına yönelik önemli katkılar sağlamaktadır. Ayrıca gelecekte bölgede yapılacak bilimsel çalışmalara da alt yapı oluşturacaktır.

Resim 1: Yozgat İli ve İlçelerinde 2017-2019 Yılları Arasında Çalışma Yapılan Alanlar

Resim 2: Yozgat İli ve İlçelerinde Araştırma Kapsamında Tespit Edilen Tümülüsler Ve Bu Tümülüslerdeki Tahribatlar

Webinar Oturumlarında 55.000 görüntülenme ile bizi yalnız bırakmayan arkeoloji severlere teşekkür ederiz.